

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroske
ulice hšt. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
Posamezni listi dobijo
se v tiskarni in pri
St. A. gospodu Novaku na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se tiskne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 37.

V Mariboru, dne 12. septembra 1901.

Tečaj XXXV.

Vsem okolicam.

Z dežele, dne 9. t. m.

Zadnjič ste posvetili svoj uvodni članek mariborski okolici. Toda kar ste rekli o mariborski okolici, to velja več ali manj o okolicah skoro vseh spodnještajerskih mest in trgov. Kajti ne samo iz Maribora, ampak tudi iz drugih naših mest in istotako trgov se širi upliv nemščurstva. Ali mislite, da je celo v naši celjski okolici kaj boljše? V našo okolico zahaja v zadnjem času več nemškutarskih in nemških časnikov, kakor bi si kdo mislil. In ti časniki zapuščajo tudi med nami svoje sledove. Tudi obiski Nemcev po celjski okolici ne ostajajo brez upliva. Vsak celjski Nemec pa je že tudi agitator za svoje nemške ideje. To je treba vedeti in Slovencev dolžnost je, da jih v tem vestno posnemajo.

Okolice naših mest in trgov je torej treba neprestano narodno vzbujati, oziroma jih utrjevati. V tem delu bi morala društva kar tekmovati. Pri nobeni prireditvi kakega društva naj v prihodnje ne manjka kak bodrilen nagovor, a tudi navduševalno petje ne. Društva v okolicah mest in trgov so navadno navezana na pomoč slovenskih meščanov oziroma tržanov. Naj jim od te strani ne prihaja samo pomoč, ampak tudi vspodbuja. Okoličanskim rodoljubom pa je treba več pozornosti na liste, ki jih čita okoličansko ljudstvo. Tukaj je treba vednega agitiranja, a tudi vednega sodelovanja pri časnikih.

In nekaj še je potrebno! Slovenski trgovci in obrtniki po naših mestih in trgih

naj bi se tudi nekoliko bolj zavzeli za reklamo svojih podjetij po naših časnikih. Drugorodni trgovci in obrtniki storijo v tem oziru veliko, naši pa zanemarjajo to važno delo. Ako bi n. pr. mi prišli danes v Ptuj, mi ne vemo ne za eno slovensko trgovino in ne za eno slovensko gostilno. Kako torej naj podpiramo svoje ljudi, če pa nam ne povedo, kje so? Preprosti smo, da se celo mnogim ptujskim okoličanom tako godi, kakor nam. Naj rodoljubi tudi tukaj posežejo vmes! Sitno je tako delo, a kaj si hočemo, potrebno pa je.

Slovenci v mestih in trgih ter v njih okolicah morajo ostati v nepretrgani zvezi. Medsebojno se morajo buditi, a tudi medsebojno gospodarski podpirati. To ne velja samo za Maribor in njega okolico, ampak za vse okolice spodnještajerskih mest in trgov.

Napad na predsednika Mac Kinleya.

Grozen zločin se je izvršil dne 7. t. m. v mestu Buffalo v Severni Ameriki. Anarhist Leon Czolgosz je dvakrat sprožil svoj samokres na predsednika Združenih severno-ameriških držav Mac Kinleya ter ga nevarno ranil. V listu »Nas' Dom«, ki je priložen današnji številki našega lista, je ta napad natančno opisan. Mi si dovoljujemo vsled tega samo nekoliko dodatkov.

Mac Kinley-jeva žena še baje sedaj ne ve, da se je na njenega soproga streljalo. Povedali so ji le, da je Mac Kinley slučajno padel ter se pri tem padcu na trebuhu ranil.

Ko je soproga obiskala predsednika, rekel ji je ta: »Potrpežljiva morava biti, to bo za naju najboljše.« Vedno se mudita dva zdravnika pri ranjencu. Ker je vsako razburjenje prepovedano, se le nekaterim osebam dopušča vstop k bolniku. Predsednik se je po operaciji kmalu začel zopet zavedati ter brez vsakega vzdihovanja in jadikovanja prenaša vse bolečine.

Čeprav jo stanje bolnikovo vedno ugodnejše, vendar še ni smrtna nevarnost odstranjena. Vedno se je še bati, da nastopi kaka bolezen v drobu. Šele čez en teden, ako se bo bolezen razvijala kakor doslej, lahko se bo reklo, da je Mac Kinley izven vsake nevarnosti.

Napadalec Czolgosz je star 28 let ter neoženjen. Rojen je v Detroit ter je prišel v Buffalo iz Clevelanda, kjer je stanoval pri nekem Ivanu Novaku. Tamkaj še stanuje tudi njegovih sedem bratov in dvoje sester. Ako Mac Kinley ne bo umrl, napadalec po ondotnem kazenskem zakoniku ne more več dobiti nego deset let ječe. Sedaj je zaprt napadalec v Buffalo. Toda premestili so ga iz celice v tretjem nadstropju, kjer je bil dosedaj, v podzemeljsko celico. Ž njim ravna jako dobro, ker upajo, da jim izda svoje skrivce, ako jih ima; tudi po tri smodke dobi na dan. Listi pišejo, da napad ne bo imel nikakih političkih posledic, tudi ko bi predsednik res moral umreti vsled dobljenih ran. Mož se namreč ni odlikoval v nobenem oziru, bil je le orožje in nikdar voditelj ne v političkih in ne v gospodarskih rečeh. Za žalostni slučaj, da se izprazni že sedaj pred-

Listek.

Maščevanje.

Spisal Ivan V—uk.

Večer, ko je hotel Tomaž priti pod okno in prinesiti glavo, se je približal. Orožnik razvrtil je strážo, sam pa se skril k oknu. V sobi hrli svetilnica ter razsvetljuje blede objokani vdovin obraz, katera kleči pred podobo Matere božje sedem žalosti in križanim Odrešenikom, ter moli s srce pretresujočim glasom: »O mati sedem žalosti, podeli mi moč, da se prestanem nocojšnjo noč. Vse moje srčne bolečine darujem tebi o blažena devica Marija, ki si tolažnica žalostnih. Le pri Tebi in Tvojem sinu iščem pomoči in pribežališča. Ne zavrzij mojih prošelj sveta božja porodnica, ter mi stoj na strani ob uri skušnjave. Amen.»

Ura v zvoniku je odbila ravno dvanajst, nigdo se ne gane. Orožnik je bil že nevoljen, češ: »Zastonj čakamo, danes ga ne bo!« Pa Vrba ga potolaži s tem, da mu je pokazal počasi približujočo se postavo. Vsi se potuhnejo in oprezen pliček stopa še v opretnosti nastavljen past. Stopi k oknu. Morilec se zdrzne, ko zagleda klečečo in jokajočo vdovo, pa naglo strese z glavo, kakor bi hotel s silo odpoditi neprijetne misli. Po-

tihoma jo zakliče; ona se zgane in pogleda, potem pa začne britko jokati: »Kaj iščeš tukaj brezbožni človek, rušitelj moje sreče? Kaj sem ti storila, da me tako grozovito mučiš?«

»Kaj si mi storila, vprašaš? Ali se morebiti ne spominjaš več, kako si odbežala od mene, ko sem te prosil za roko. Obljubil sem ti maščevanje, katero sem izpolnil. Videla se ne bova več, pa predno odidem hočem tem vaščanom posvetiti, koga so dolžili. Meni na čast mora goreti cela vas, in tebi dam —.«

»Sebi na čast se boš gugal na vislicah, brezbožni morilec«, se zasliši trd, oster glas zraven Tomaža in težka desnica mu pade na ramo. »V imenu postave, Tomaž Puška, ste ujeti, roke sklenite!« Ko Tomaž vidi, da je orožnik sam, potegne bliskoma iza pasa bodalo ter mu ga hoče zagnati v prsi. Pa predno se je bodalo dotaknilo prsi, ležal je že na tleh in šestero krepkih rok ga je držalo, da se niti ganiti ni mogel. Orožnik mu sklene roke tako hudo, da je kri siknila izza nohtov. Nekaj časa gleda orožnik molče svojo žrtev, potem pa, kakor bi se nečesa spomnil reče: »Me li poznaš, morilec svoje matere?« Tomaž ga molče pogleda, potem pa stopi korak nazaj in vsklikne začudeno: »Kaj Ivo, ti tukaj!« Britko mu orožnik

odgovori: »Da jaz sem. Radi tebe sem prelomil postavo, ko nisem hotel dalje preiskavati, pa tvoje hudobije so že pregrozne. Pojdimo!«

Pri sodniji je obstal vsa hudodelstva, katera so ga dolžili. Po kratkem posvetovanju bil je obsojen na smrt na vislice. Mirno je poslušal smrtno obsodbo; mrzel pot stopal mu je na čelo ter padal na tlak. Ko so ga vprašali, ali ima kakšno željo, je odkimal, samo za duhovnika je prošil.

IV.

Ferdinand Podlipnik poslovil se je v jutro od ljubljene žene, ter ji zagotovil, da se vrne v treh dneh. Srečno je izvršil kupčijo ter se vračal s 25.000 kronami k težko pričakajoči ženi. Stemnilo se je že, ko je korakal po temnem gozdu proti svoji vasi z veselim srcem, ne sluteč, da so mu ure štete in da bo mogel zapustiti ljubljeno ženo, ter se posloviti od tega sveta. Ni še dva koraka mimo debelega hrasta, kar začuti strahoviti udarec po hrbtu in po glavi in nato še drugi, tako da se nezavesten zgrudi na tla. Razbojnik mu hitro pograbi denar in ga sleče, potem pa čaka, da se zave. Luna je ravno predrla skozi oblake, ko je pogledal nesrečneš na morilca in bliskajoči nož v njegovi roki. »Za

sedniško mesto, bo vodil do konca štiriletne dobe podpredsednik Roosevelt. Nove volitve ne bo pred koncem dobe.

Politični ogled.

Dalmatinski Italijani postajajo jako predrzni. Občinski zastop mesta Zader je zabranil, da se izkrcajo iz parobroda oni hrvaški romarji, vračajoči se iz Trsata, ki so imeli na klobukih hrvaška znamenja. Romarje so Italijani ometali z blatom. Med Hrvati v Dalmaciji je zavlada vsled poročila o tem dogodku nepopisna nevolja. V Zadru se utegne zaradi napadov, ki jih izvršujejo Lahoni na Hrvate, proglasiti izjemno stanje.

Združevanje čeških kmetov. Češki katoliško misleči poljedelci na Moravskem so izdali oklic, v katerem vabijo za 22. in 23. t. m. na shod, na katerem bi se naj ustanovila katoliška kmečka zveza za Moravsko. Dobra misel!

Bivši finančni minister na Nemškem dr. Miquel je v Frankobrodu nagloma umrl. Zadela ga je kap. Hči ga je našla mrtvega v postelji.

Italija išče spora z našo državo. To kaže napad italijanskih Dalmatincev na zavod sv. Jeronima v Rimu, kjer imajo skrivno svoje roke Italijani iz kraljestva zraven, to kažejo nemiri po dalmatinskih mestih nasproti Hrvatom, katere nemire Lahni hvalijo, to je pokazal nedavno tudi italijanski admiral Palumbo. Ta admiral je z italijanskim brodomjem demonstriral pred Visom, ondi, kjer je naš junak Tegethoff tako nepričakovano porazil italijansko brodomje. Da je Palumbo očitno izzival proti Avstriji, je razvidno, ker se je upal pokazati v dalmatinskem, torej v avstrijskem brodomju. Italijani so bolj živo kot kedaj začeli sanjati, da razširijo italijansko kraljestvo na avstrijsko Primorje, Dalmacijo, Albanijo ter južne Tirole. Okusa nimajo slabega. Avstrijska vlada pa v Primorju podpira »neodrešene« Italijane, Slovane pa prezira. Taka politika ni samo kratkovidna, ampak tudi nevarna.

Rusija oborožuje? Listi poročajo, da je ruska armada s 180.000 mož odkorakala proti rumunski meji in sicer v posameznih oddelkih. Tudi popravlja Rusija ob Donavi z vso hitrostjo tamošnje svoje trdnjave. Ti dogodki, ako so resnični, bi veljali v prvi vrsti macedonskemu vprašanju, katero se menda ne more razrešiti brez Rusije.

Kitajski poslanik pri nemškem cesarju. Princ Tsun, odposlanik kitajske vlade,

je bil pretekle dni sprejet pri nemškem cesarju v gradu Potsdam. Princ Tsun je prišel izrecno z nalogom kitajske vlade, da prosí odpuščenja zaradi umora nemškega poslanika Kettelerja v Peking. Listi pripisujejo tej avdienci pa še drugo politično važnost, o kateri pa še ni nič določenega v javnosti.

Vojska v Južni Afriki. Anglija se nahaja — tako piše »Edinost« — v jako slabem položaju, katerega se da najbolje označiti z besedami: naprej ne vem, nazaj ne smem! Ako bi bili angleški politiki pred izbruhom južno-afriške vojne vedeli, da zagazijo tako globoko v močvirje, iz katerega se jim bo nemogoče izvleči, bili bi gotovo opustili misel na zaposedenje južno-afriških republik! Ali sedaj so na plesu in morajo dalje plesati, ali pa sramotno popihati jo v svojo domovino. Gotovo si niso pričakovali nikdar, da bo njim, mogočnim Angležem, delal mali burski narod toliko preglavice. Cesar ne morejo doseči z orožjem v roki, hoteli bi doseči s papirnatimi proklamacijami. No, smešno bi bilo le misliti, da bi se isti Buri, ki se ne plašijo neštevilnih angleških topov in pušk, ustrašili pred proklamacijami. Kako naj sedanja demolizirana in zmanjšana Kitchenerjeva vojska opravi delo, katero ni mogla opraviti niti sveža in močna Robertsova armada?! Kako naj dalje Angleži premagajo Bure, ko niti ne vedo, kje se ti nahajajo prav za prav? Svoječasno je bil lord Kitchener vse lepo uredil, da zajame in popolnoma potolče Bure na severni strani Transvaala. Ko pa je po dolgem trudu s svojo ogromno in neokretno armado dospel tja gori, bili so Buri že davno ravno na nasprotni strani, t. j. na jugu Kaplandije, na angleški posesti, kjer so napadali vlake, ki so dovažali Angležem živil in drugih potrebščin, vsled česar se je Kitchener zopet povrnil s svojimi četami. Angleži niso sedaj nikjer varni pred burskimi četami. Le-te so povsod in nikjer. Kjer jih Angleži najmanj pričakujejo, se iste pojavljajo in jih napadajo; kadar jih pa hočejo Angleži loviti, zginejo Buri kakor kafa. Poleg vsega tega se vedno bolj širi tudi ustaja v Kaplandiji in za Anglijo je vedno manj upanja, da bi mogla premagati Bure ter tako dokončati južno-afriško vojno.

Dopisi.

Vitanje. (Nesreče.) Ni kraja brez nesreče. Nemila nezgoda je zadela ubogo družino dne 17. julija pri Fužinah nižje Vitanja. Kovač Franc Flasch, zapodil si je s

božjo voljo te prosim, pusti mi vsaj življenje», prosil milo Podlipnik. Lopov se divje nasmjeje.

«Ali se še spominjaš Ferdinand, kaj sem obljubil tvoji nevesti? To hočem danes zvršiti. Ti me prosiš, naj ti pustim življenje, tudi jaz sem te prosil, da mi pustiš nevesto; ti me nisi hotel uslišati, tudi jaz te ne morem.»

«Sedaj te spoznam. Ne bom te prosil življenja, ker vem, da je vsa prošnja zaman. Kedor že svojo mater umori, tudi z drugim nima usmiljenja. Pa vedi, da bo prišel čas, da boš tudi ti dajal odgovor za svojo hudobijo.»

«Molči!» tudi tvoji ženi hočem iti po slovo. Ker potrebujem denarja, da odidem od tega prokletega kraja, hočem, da mi doda Reza, kar mi manjka.»

«Lopov, razbojnik, morilec, boj se Boga in —», dalje ni mogel. Nož v Tomaževi roki se zablika ter se pogrezne naravnost v srce. Curek vroče srčne krvi brizgnil je iz rane ter pobarval hrast. Nedorolna luna je gledala mirno na pojemajočega moža in razsvitljevala divji razbojnikov obraz, kateri se je pripravljaj, da odreže glavo svojemu sovražniku. Glavo je zavil v obleko, katero je vzela nesrečnežu. Nesel jo je globoko v gozd, kjer je vse skupaj zakopal v že pripravljeno jamo

mrmraje: «Tukaj leži tako dolgo, dokler te ne zanesem tja kamor slišiš.» Nato se počasi napoti k njegovi ženi, katera je že spala. Potrkavši na okno in jo prosil naj mu odpre, Žena misleč, da je kateri od sosedov, odpre pa kako se ustraši, ko zagleda pred seboj divji tuji obraz. Vskliknila je na pomoč, pa lopov jo je loputnil s pestjo po glavi, da se nezavestna zgrudi na tla. On pa plane v sobo, pobere denar in odbeži. Drugo jutro so našli mimo idočih ljudje nezavestno ženo in ko so videli, da je v sobi vse navskriž, so hitro poslali po zdravnika in orožnika. Zdravnik je zbudil nezavestno ženo zopet k življenju in ko je orožnikoma naznanila, kar je znala, sta se ta napotila k staremu poštenjaku in županu Vrbi. Kaj se je dalje godilo, nam je znano.

V.

Prišel je dan, ko je storila posvetna gosposka svojo dolžnost. Ura je bila določena v jutro ob 6. Mnogo ljudstva se je že zbralo in čakalo na žrtvo, katera je imela vsak čas priti. Kmalo nato so pripeljali Tomaža, kateri se je v tem kratkem času zelo spremenil. Njegov že poprej blede obraz, postal je še bledejši; skesano in mirno je stopal zraven duhovnika, ter v jednomer poljuboval sv. razpelo, katero mu je podaril duhovnik.

puško dve krogli v glavo tako, da je spodnja lubanja, malone, odletela. Našel ga je Ivan Poklič v Dragi ob vodi popolnoma že v črvih, ko je kosil.

Dva meseca prej, dne 18. maja je utonil delavec Simon Stožir. Padel je v globoko kad čreslenke v delavnici g. Rajmunda Hofbauer-ja. — Nenavadna novica je, da je dne 22. julija porodila Julijana Tepej v vasi Trebekinji trojčke, ki so pa umrli. — Dne 3. septembra je umrl obče spoštovani vitanjski tržan Alojzij Tischler. Pogreb je bil sijajen. Mnogo ptujcev mu je skazalo poslednjo čast ter mu položilo več vencev na grob. Bila je na grobu pridiga, katero je imel župnik g. Al. Arzenšek.

Iz Ljutomera. (Šolska veselica.) Dne 1. septembra se je v Ljutomeru priredila za učence iz Franc Jožefove šole veselica za konec leta. Ob enem pa je veselica veljala za 40letni spomin, odkar je štirirazrednica v Ljutomeru. Na g. Kukovčevem domu je bilo vse lepo pripravljeno in ob 3. uri se je veselica začela. Zbralo se je mnogo učencev in učenk, pa tudi odraslih na stotine.

Po vspredu je bilo prvo na vrsti tamburanje ljutomerskih tamburašev in tamburašic, katerih je 17. Prav dobro, v zadovoljstvo občinstva so tamburali. Potem je bila slavnostna beseda g. Kukovca, kateri je prav lepo in iz srca govoril otrokom o šoli, kakšna da mora biti, da se pridobijo v nji koristi. Pozabilo se pa tudi ni na stariše in njih dolžnosti do otrok, kam jih naj pošiljajo v šolo, da bo imela šola dober vspeh. Zatem so peli dečki in deklice »Avstrija moja«. Nadalje so se vršile na odru razne deklamacije v enem-, dvo- in trigovorih, kar je bilo prav zanimivo. Potem so pele deklice »Planinarica«. Zanimiva je bila telovadba. Po končanem sporedu so se otroci okrepčali s kruhom in pijačo, kar so ljutomerske darežljive rodbine darovale. Veselica bo ostala otrokom v vednem spominu. G. Robič, ravnatelj šole, se je vsem prav lepo zahvalil v imenu šole.

Bodi še omenjeno, da je letos postalo v Ljutomeru nekoliko veselo narodno življenje. Stari narodni voditelj g. Kukovec je zopet krepko poprijel narodno krmilo in se po celem Murskem polju veselo ziblje narodna ladija. Le eno bi še bilo potrebno, in to je, da bi se naše narodnjakinje in narodnjaki posluževali pri veselicah in v gostilnah edino le slovenskega jezika. Že rajni g. Freunfeld je to jako grajal, pa ta maroga se noče izbrisati. Treba je pomisliti, kako močen utis ima nemčurjenje na priprosto ljudstvo, da se ljudstvo bolj narodno pači, kakor navduši! Resnico govorim, ker znam, da ljudstvo reče:

Ko je stopil pod vislice, je pokleknil ter glasno molil »očenaš« in »Češčena si Marijo«; vsem pričujočim igrale so solze v obeh. Ko je vstal, prosil je za besedo, da se poslovi od tega sveta in prosil vse pričujoče odpuščanja. Bilo mu je dovoljeno in začel je s krepkim glasom govoriti blizu tako le:

«Najpoprej vas prosim odpuščanja za vse krivice in nadloge, katere sem vam prizadel. Mlad se moram ločiti iz tega sveta na tako sramoten način, pa zaslužil sem si. Moja smrt naj vam bo vsem v izgled in svarilo, da se varujete vsega hudega ter živite pošteno. Brzdajte svoje srce ter se ne dajte voditi strastem. Materam pa polagam edino to na srce: «Vzgojajte svoje otroke v strahu božjem, blažite njim srce; ako pa razvajate svoje otroke, zgodilo se bo vsakemu, kakor se bo zgodilo meni.» Ako bi mene moja mati nekoliko trdeje prijemala, ne bi postal razbojnik in morilec. Še enkrat prosim za odpuščanje, ker rabelj je že pripravljen, da izvrši svoje delo. Z Bogom!»

Nato mu je vrgel rabelj vrv okolu vratu. Smrtna tihota nastane. Malo trenutkov še, in obsojenec je visel. Duhovnik mu je podelil zadnji blagoslov ter mu pritisnil križ na usta, katerega je iskreno poljubil, ter se z umirajočim pogledom zahvalil. Kmalo nato se je naznanilo, da je obešenec mrtev. Pobožno